

Pavel Soukop, Robert Odler

Realizované výskumy na ochranu osôb a majetku na Akadémii Policajného zboru v Bratislave

Zeszyt Naukowy 6, 39-55

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Realizované výskumy na ochranu osôb a majetku na Akadémii Policajného zboru v Bratislave

Research projects in the area of protection of persons and property implemented at Police Academy in Bratislava. Outline of the issue

Abstract: Article presents basic directions of research work, which recently were implemented at Police Academy in Bratislava. The authors of this article works at organizational units (Cathedral of Criminology; Cathedral of Police Study) at above-mentioned state academy, which educates police officers and executives of Slovak police. It provides education Bachelor's, Master's and Doctor's degrees according with the Higher Education Act of this country. This article describes (in outline) assumptions of following research project: "Forecast growth in the crime and the possibility of its control in Europe", "Prevention of crimes and offenses in the national road traffic" (in Slovakia), "Safety of police officers in Republic of Slovakia", "Forecast of crime development of police officers in Republic of Slovakia", "Forecast of human trafficking after the Republic of Slovakia joined Schengen Agreement", "Forms of the delinquency on human trafficking to slavery work". The results of all research works are published as reports, which were presented among other to: Scientific Council of Police Academy in Bratislava, the National Police Headquarters of Republic of Slovakia and Office of the Minister of Internal Affairs. The completed projects are presented as the monographs (concerns applicable in Republic of Slovakia research area – 8.3.1. Personals and property protection, equivalent in Poland is the Science of safety) and reviewed by regarded experts in the country and from abroad. The final result of every research of Police Academy in Bratislava are conclusions implementation to official pragmatic or current laws of take issue.

Key words: Slovak Police, The Police Academy in Bratislava, reaserch project, human trafficking, security of police officers

Abstrakt: Artykuł przedstawia podstawowe kierunki prac naukowo-badawczych jakie w ostatnim okresie czasu były realizowane na Akademii Policyjnej w Bratisławie (Republika Słowacka). Autorzy artykułu są pracownikami komórek organizacyjnych (Katedra Kryminologii; Katedra Nauk Policyjnych) ww. państwowej uczelni wyższej, która zajmuje się kształceniem funkcjonariuszy i kadr kierowniczych słowackiej policji oraz prowadzi dydaktykę zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym tego kraju na poziomie studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich. Omówione zostały (w zarysie) założenia następujących projektów badawczych: „Prognoza wzrostu przestępczości kryminalnej i możliwości jej kontroli w Europie, „Zapobieganie przestępstwom i wykroczeniom w krajowym ruchu drogowym“ (dot. Republiki Słowackiej), „Bezpieczeństwo funkcjonariuszy policji w Republice Słowackiej“, „Prognoza rozwoju przestępczości funkcjonariuszy policji w Republice Słowackiej“, „Prognoza przestępczości handlu ludźmi po przystąpieniu Republiki Słowackiej do Układu z Schengen“, „Formy przestępczości dotyczącej handlu ludźmi do pracy niewolniczej“. Wyniki wszystkich prac badawczych są publikowane w formie sprawozdań przedstawianych m.in. Radzie Naukowej Akademii Policyjnej w Bratisławie, Komendzie Głównej Policji Republiki Słowackiej lub Kancelarii Ministra Spraw Wewnętrznych Republiki Słowackiej. Ponadto podjęte i zakończone projekty naukowe są prezentowane w postaci monografii naukowych (dotyczą obowiązującego w Republice Słowackiej obszaru naukowo-badawczego – 8.3.1. Ochrona osób i majątku; odpowiednik w Polsce – Nauki o Bezpieczeństwie), które recenzują uznani specjaliści z kraju jak i z zagranicy. Efektem końcowym każdego działania badawczego podejmowanego na Akademii Policyjnej w Bratisławie, jest implementacja wyników badań, wniosków do pragmatyki służbowej lub obowiązujących przepisów prawnych w obszarze odpowiadającym podejmowanemu zagadnieniu.

Slova kluczowe: Słowacka policja, Akademia Policyjna w Bratisławie, projekty badawcze, handel ludźmi, bezpieczeństwo policjantów

Na Akademii Policajného zboru v Bratislave je realizovaná **vedeckovýskumná práca**, ktorej funkciou je poskytovať pôvodné, pre vedu nové a pre prax užitočné poznatky. Interdisciplinárna a odborne náročná povaha výskumných tém si vyžaduje vytváranie profesijne zmiešaných riešiteľských tímov zložených z vedecko-pedagogických pracovníkov akadémie, špičkových odborníkov z radov príslušníkov Policajného zboru Slovenskej republiky vo výkone, ako aj predstaviteľov policajných, právnych, humanitných, technických, prírodných a iných vied. Pri niektorých prioritných výskumných úlohách boli vytvorené medzinárodné tímy.

Vedeckovýskumná práca je zameraná na systémové prepojenie jej pôvodnosti, rýchleho a čo najširšieho distribuovania jej výsledkov, ale najmä ich efektívneho uplatňovania v praxi. Z týchto dôvodov sme sa zamerali na realizáciu takých komplexných výskumných úloh, ktoré sú zložené z čiastkových vedeckovýskumných úloh, z ktorých je možné realizovať výstupy v krátkom čase do praxe.

Prioritné vedeckovýskumné úlohy boli zamerané na bádateľské témy dlhodobého zámeru akadémie. Uvediem niektoré, ma ktorých sme v našich podmienkach realizovali.

Medzi významné patrí vedeckovýskumná úloha **„Prognóza vývoja kriminality a jej kontroly v Európskom regióne“**. Je súčasťou prioritnej základnej bádateľskej témy dlhodobého zámeru vedeckej práce akadémie a je zaradená do Plánu vedecko-technického rozvoja MV SR na jednotlivé obdobia. V rámci vedeckovýskumnej úlohy je riešené vypracovanie krátkodobej a strednodobej prognózy majetkovej, násilnej, hospodárskej a drogovej kriminality v Slovenskej republike¹. Ďalej je zameraná na

¹ C. Kostík. a kol., *Prognóza vývoja kriminality kriminality v Slovenskej republike do roku 2010*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2007, ISBN 978-80-805442-3-2, s. 187.

analýzu možného ovplyvňovania kriminálnej scény SR kriminalitou v bližšom a vzdialenejšom zahraničí. Priebežne bol postup riešenia konzultovaný so zahraničnými členmi riešiteľského tímu s dôrazom na príslušníkov Policajnej akadémie Českej republiky a Inštitútu kriminológie a sociálnej prevencie v Prahe. Na základe získaných poznatkov sa precizuje projekt úlohy, najmä z hľadiska obsahového zamerania, použitia metodických postupov, štatistického spracovania získaných údajov a realizačných výstupov z plnenia úlohy v jednotlivých rokoch.

V roku 2010 bolo realizované v poradí už 11. medzinárodné sympóziu v rámci medzinárodného veľtrhu SECURITY.

Ďalšou významnou úlohou, ktorú sme realizovali za účelom ochrany majetku občanov, bola vedeckovýskumná úloha **„Prevencia automobilovej kriminality na celoštátnej úrovni“**. Táto výskumná úloha bola zameraná na policajnú prax a riešila sa v spolupráci Akadémie Policajného zboru v Bratislave s Prezidiom Policajného zboru, policajnými útvarmi a firmou CarCode s.r.o. Výskumná úloha využila výhody spolupráce štátneho sektora so sektorom súkromným pre oblasť prevencie kriminality. V rámci tejto výskumnej úlohy bol vydaný spoločný metodický pokyn prezidenta Policajného zboru a rektora Akadémie Policajného zboru, ktorým sa usmerňuje činnosť policajných útvarov pri realizácii tejto úlohy. Za účelom analýzy a štatistického spracovania údajov bola novelizovaná databáza motorových vozidiel zapojených do projektu. Na overenie niektorých výsledkov bol realizovaný čiastkový prieskum, ktorí vykonali študenti akadémie v rámci praxe u dvoch okresných riaditeľstiev PZ.

Príslušníci oddelenia Akadémie Policajného zboru v Bratislave riešili vedeckovýskumnú úlohu „Vplyv kontroly originality motorových vozidiel na automobilovú kriminalitu Slovenskej republiky“. Táto úloha bola riešená spoločne s civilným sektorom a s Prezidiom policajného zboru. Robil sa výskum vo viacerých oblastiach. Oslovili sme jednak vodičov motorových vozidiel, na internetovej stránke bol odkaz, potom sme oslovili policajtov zaoberajúcich sa automobilovou kriminalitou a tretí respondenti boli samotní zamestnanci pracovísk kontroly originality. Bol vykonaný

výskum na základe ktorého sme zisťovali také otázky že ako sa dívajú na vozidlá, ktoré môžu jazdiť po pozemných komunikáciách bez schopnosti a technického stavu vlastne kontroly originality. V prevažnej väčšine sa zistilo, že takmer 70a viac percent odpovedalo, že táto kontrola originality je potrebná len je škoda, že v súčasnosti neprešla úprava zákona, že by platila aj pre iné vozidlá ako tie čo sú individuálne dovezené z dovozu zo zahraničia, prípadne je pozmenená karoséria, alebo iné úpravy, ktoré sa stanú.

Z pohľadu vývoja kriminality v oblasti „autičkárstva“ a motorizmu situácia na Slovensku zlepšuje. Dalo sa povedať, že od roku 2004 každý rok sa počet odcudzených vozidiel zníži približne o 500 kusov, čo je dobrý trend. V rámci odcudzených vozidiel, pokiaľ sa týka odcudzených súčiastok, tak tam nie je až taký dobrý trend a ani z hľadiska škody pretože sa stále viac kradnú autá, luxusné, drahšie, preto sa spôsobená majetková škoda sa neznižuje.

V rámci vedeckovýskumnej úlohy „**Ochrana policajta**“ sme realizovali čiastkovú úloha „Analýza registrovaných útokov na policajtov“². Projekt vedeckovýskumnej úlohy riešil aktuálnu problematiku ochrany policajtov, ktorá nebola riešená komplexne. Taktiež bola reakciou na túto problematiku ako neoddeliteľnú súčasť spoločenského života. Vývoj situácie v spoločnosti je charakterizovaný predovšetkým rastom agresivity, násilia, korupcie a v niektorých prípadoch aj priameho zapojenia sa policajtov do páchanej tejto trestnej činnosti. Tieto skutočnosti sú predmetom diskusií a hodnotení rôznych politických subjektov, politológov, bezpečnostných analytikov, prognostikov, monitorovacích spoločností, domácich a zahraničných agentúr a ich komentátorov v masovokomunikačných prostriedkoch (tlači, rozhlase, televízii). Neúmeraná publicita venovaná prípadom, v ktorých boli zainteresovaní policajti v činnnej službe alebo bývalí príslušníci Policajného zboru, zdĺhavé vyšetrovanie a trestno-právne riešenie niektorých prípadov vedú k spochybňovaniu a diskreditácii ministerstva vnútra ako celku, jeho

² P. Soukop a kol., *Analýza registrovaných útokov na policajtov*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2007, ISBN 978-80-805441-2-6, s. 56.

vrcholových riadiacich pracovníkov ale aj všetkých príslušníkov PZ. Predovšetkým **dochádza k fyzickým, verbálnym alebo psychickým útokom voči radovým príslušníkom PZ vo výkone služby, ich majetku alebo ich rodinným príslušníkom.**

Súčasná platná legislatíva nevytvára dostatočné právne prostredie na zmenu myslenia a postojev obyvateľstva k Policajnému zboru ako celku, ale predovšetkým k obmedzeniu alebo maximálnej eliminácii útokov proti policajtom.

Okrem ochrany bolo potrebné riešiť aj druhú stránku, negatívnu – **trestnú činnosť príslušníkov Policajného zboru.**

Jednou z najzákladnejších potrieb človeka sa stále viac javí potreba bezpečnosti³. Celkový prudký nárast zločinnosti, ale najmä zmena jej charakteru, ktorá sa postupne prejavuje aj na Slovensku v jej vyšších organizovaných formách, spôsobuje podstatný posun v rebríčku hodnotenia významu kriminologickej prognostiky. Trestná činnosť príslušníkov Policajného zboru dosahuje v poslednom období kvalitatívne zmeny, ktoré svojim rozsahom a stupňom nebezpečenstva prekračujú hranicu možností jej riešenia doterajšími nástrojmi a postupmi. Okrem organizovanosti, intelektualizácii a sofistikovanosti dochádza k internacionalizácii trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru. Trestná činnosť príslušníkov Policajného zboru preniká aj cez štátne hranice, pričom niektoré organizované skupiny operujú na rozsiahlych teritóriách. To znamená, že vývoj trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru v Slovenskej republike bude ovplyvňovaný nielen vnútornými, ale aj vonkajšími faktormi. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že trestná činnosť príslušníkov Policajného zboru je závažným negatívnym javom, ktorému je potrebné neustále venovať zvýšenú pozornosť najmä na úseku prevencie. Jej úplná eliminácia je však mimoriadne problematická, čo vyplýva i zo skúseností zahraničných partnerských bezpečnostných zložiek úradu inšpekčnej služby Policajného zboru.

³ J. Dworzecki, *Policja w Polsce. Wybrane zagadnienia*, Oficyna Drukarska Z. Spyra, Kraków 2011, s. 15.

Na základe uvedených skutočností bola riešená vedeckovýskumná úloha „Prognóza vývoja trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru“. Výskum bol realizovaný v spolupráci Akadémie Policajného zboru v Bratislave a Úradu inšpekčnej služby Policajného zboru⁴.

Vedeckovýskumná úloha reagovala na aktuálnu a závažnú tému, ktorá má právom ambíciu prispieť k riešeniu problematiky negatívneho spoločenského javu – trestnej činnosti vo vlastnej práci jedného zo subjektov – ochrancov zákona, príslušníkov Policajného zboru. Z uvedených dôvodov bola prijatá Úradom inšpekčnej služby Policajného zboru úloha vypracovať prognózu vývoja trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za účelom eliminácie nimi páchanej trestnej činnosti a prijímania preventívnych opatrení.

Vzhľadom na aktuálny stav a potreby kriminologickej a bezpečnostnej praxe bolo potrebné identifikovať, ale aj analyzovať aktuálny stav, najmä však hlavné tendencie a očakávania, ktoré sú podnetom na projektovanie preventívnych a represívnych opatrení, smerujúcich k eliminácii trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru.

Je potrebné uviesť, že aktuálnosť riešenia problematiky „prognózovania vývoja trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru“ spočíva v tom, že v rezorte Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sú prognózy kriminality zamerané na kriminalitu obyvateľstva. Z uvedeného vyplýva, že v rezorte Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a v Policajnom zbore doposiaľ absentovala prognóza vývoja trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru. Synergickým efektom tejto absencie je predovšetkým skutočnosť, že prevencia trestnej činnosti policajtov je riešená „generálnou prevenciou“, t.j. prevenciou prostredníctvom trestného práva, ktorá sa zakladá na odstrašujúcom účinku trestu.

⁴ S. Šišulák a kol., *Prognóza vývoja trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2008, ISBN 978-80-805445-8-4, s. 91.

V súčasnej dobe riešime na Akadémii Policajného zboru v Bratislave rezortnú vedecko-výskumnú úlohu „**Prognóza páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi s prihliadnutím na vstup SR do Schengenu**“⁵.

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje v súčasnej dobe jednu z najrozšírenejších foriem medzinárodného organizovaného zločinu, ktorá je spojená so závažným porušovaním základných ľudských práv, slobôd a ľudskej dôstojnosti. Ide o fenomén, ktorý okrem iného výrazne súvisí s prebiehajúcim procesom globalizácie a ktorý v súčasnej dobe podľa niektorých zdrojov prináša jeho organizátorom vysoké zisky, ktoré však nie sú porovnateľné so ziskami z nelegálneho obchodu s drogami alebo zbraňami.

V súvislosti s aktuálnou potrebou riešenia problematiky obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republiky a úlohami vyplývajúcimi z „Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2008 – 2010“ vyplynula potreba riešiť výskumom otázky nútenej práce inej než za účelom sexuálneho vykorisťovania a informovanosti obyvateľstva o týchto otázkach. Taktiež bolo potrebné riešiť dopytovú stránku jednotlivých foriem nútenej práce. Vzhľadom na skutočnosť, že až 60 % obetí obchodovania s ľuďmi tvoria príslušníci rómskej komunity, vyvstala potreba riešenia tohto problému v tejto komunite. Bol spracovaný projekt čiastkovej vedeckovýskumnej úlohy „**Formy obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce**“, ktorý bol realizovaný v závere roka 2010⁶. Významný prvkom výskumu bolo porovnanie legálnej a nelegálnej migrácie po vstupe Slovenskej republiky do Schengenského priestoru a jej dopad na obchodovanie ľuďmi.

Migrácia je jav, ktorý existuje ako jeden z mála v celej histórii ľudského spoločenstva. Dôvody migrácie sa vývojom spoločnosti postupne menili a v súčasnej dobe dosiahli celosvetový rozmer. Imigrácia

⁵ Projekt vedeckovýskumnej úlohy: „Prognóza páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi s prihliadnutím na vstup SR do Schengenu“ Bratislava: Akadémia PZ. 2008, Výsk. 137.

⁶ P. Soukop, *Formy obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce*, Akadémia PZ., Bratislava 2010, Výsk. 158, Prír. č. 34/2011, s. 66.

v modernom slova zmysle sa odvoláva na pohyb osôb z jedného štátu do druhého, ak nie sú občanmi tohto štátu, a z hľadiska súčasného usporiadania Európy ju možno definovať ako imigráciu občanov Európskeho hospodárskeho priestoru a imigráciu štátnych príslušníkov tretích krajín. Na jednej strane sa imigrácia pre mnohé európske krajiny stáva nástrojom na riešenie demografických a hospodárskych problémov a je vnímaná pozitívne. Na druhej strane imigrácia prináša do Európskeho priestoru množstvo nových aspektov, ktoré môžu v niektorých prípadoch predstavovať hrozbu. Súbor faktorov ovplyvňujúcich rozhodnutie ľudí migrovať je rozdelený na tzv. push a pull faktory, ktoré však navzájom úzko súvisia. „Push“ faktory sú odstredivé, vytláčajúce faktory, ktoré podnecujú migrantov k opusteniu domovskej krajiny napr. ozbrojené konflikty, politická nestabilita, nízka životná úroveň, rasová diskriminácia, nesloboda, prírodné katastrofy a iné. Protipólom push faktorov sú „pull“ faktory. Tieto sa vzťahujú k cieľovej krajine a motivujú migranta k tomu, aby imigroval práve do nej; ide o lepšie pracovné možnosti, ekonomické podmienky, politickú stabilitu, či lepšie životné podmienky. Samotná migrácia je teda ovplyvňovaná spolupôsobením push a pull faktorov. Problematika migrácie z celo európskeho hľadiska je rozsiahla a vo všeobecnosti je rozdelená na legálnu (žiadúcu) a nelegálnu (nežiadúcu). Obe kategórie spolu navzájom súvisia a vzájomne sa prelínajú, pričom sa v čase častokrát menia. Nelegálna migrácia je rovnako pre Slovensko ako aj pre ostatné krajiny Schengenu jav nežiaduci . Otvára priestor k obchodovaniu s ľuďmi, čiernej ekonomike, prípadne inej kriminálnej či protispoločenskej činnosti. Slovensko patrí podľa mnohých štúdií k tzv. nárazníkovým krajinám Schengenu. Vo svojej histórii bolo skôr krajinou emigrácie. Nové vývojové trendy však naznačujú, že po vstupe do Európskej únie a po vstupe do Schengenského priestoru sa od tejto emigračnej charakteristiky pomaly upúšťa a Slovensko už nie je vnímané len ako krajina emigrácie či tranzitná krajina, ale stáva sa pre migrantov aj krajinou cieľovou. Slovensko je plnohodnotným členom Európskej únie a Schengenského priestoru, čo okrem iného znamená, že migrácia je témou spoločnou a riešenie otázok a problémov s ňou spojených je potrebné riešiť

v súlade so záujmami všetkých členských štátov. Uvedomovaním si zodpovednosti za ochranu vonkajšej hranice a tiež za vývoj legálnej a nelegálnej migrácie na Slovensku, ktorý má dopad na nelegálnu migráciu v rámci Schengenu. Cieľom vývoja migrácie po vstupe Slovenskej republiky do Schengenského priestoru je zhodnotiť stav nelegálnej migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín v rokoch 2008, 2009, 2010 identifikovať hrozby a riziká vyplývajúce z tejto migrácie. Podrobnejšie opisuje jednotlivé základné kategórie legálnej a nelegálnej migrácie. Základným zdrojom údajov o legálnej a nelegálnej migrácii na Slovensku, ktorý bol využitý pri spracovaní tohto dokumentu, bola databáza legálnej a nelegálnej migrácie ÚHCP MV P PZ na základe denných situačných správ, spracovávaných operačným strediskom centra analýzy a strategického riadenia. Ďalším zdrojom informácií boli údaje poskytnuté jednotlivými útvarmi ÚHCP MV P PZ do Štatistického prehľadu legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za roky 2008 až 2010.

Vývoj legálnej migrácie na Slovensku 2008 až 2010

Legálnou migráciou sa rozumie vstup osoby na územie Slovenskej republiky, opustenie územia Slovenskej republiky a pobyt na území Slovenskej republiky za podmienky, že sú splnené medzinárodné dohody a zákonné predpisy Slovenskej republiky.

Legálna migrácia :

1. Počet osôb spolu, ktorý legálne prekročili štátnu hranicu do Slovenskej republiky

Rok	2008	2009	2010
Pozemná hranica	1 721 371	1 527 228	1 257 135
Vzdušná hranica	1 144 358	672 679	493 006
Spolu	2865729	2199907	1750141

2. Povolené pobyty na území SR

Rok	2008	2009	2010
Počet povolení na pobyt	16 553	11 790	9 535

3. Povolené pobyty podľa krajín a celkovo spolu platných povolení k 31.12.2010

Rok	2008	2009
Ukrajina	1761	1461
Vietnam	1307	408
Čína	465	347
Rusko	335	407

Vývoj nelegálnej migrácie na Slovensku

Pod pojmom nelegálna migrácia na Slovensku rozumieme neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR a neoprávnený pobyt na území SR. Jedná sa o dve základné kategórie, ktoré určujú celkový vývoj nelegálnej migrácie na Slovensku. Neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR a neoprávnený pobyt na území SR posudzujeme samostatne ale tiež vo vzájomnej interakcii, keďže v niektorých častiach úzko súvisia. Nelegálna migrácia na Slovensku sa za posledných niekoľko rokov vyznačuje klesajúcou tendenciou, pričom najvýraznejší pokles sa prejavil v roku 2008, ktorý je prvým rokom členstva Slovenskej republiky v Schengenskom priestore. Dynamika poklesu bola určovaná najmä opatreniami, ktoré Slovensko postupne uplatňovalo v dôsledku záväzkov vyplývajúcich z prístupového procesu do Schengenského priestoru. Boli prijímané Schengenské aquis, zintenzívnili sa boj proti organizovaniu nelegálnej migrácii a výrazne sa po stránke technickej, bezpečnostnej ako aj personálnej posilnila ochrana vonkajšej hranice. Vstupom Slovenska do Schengenu sa zároveň zrušilo vykonávanie hraničných kontrol na vnútorných hraniciach.

Podľa odhadov zhruba 90-95% migrantov pobývajúcich v SR neoprávnene, je ekonomicky aktívnych. Sú zamestnaní predovšetkým v odvetviach s nízkym podielom kvalifikovanej pracovnej sily a vysokým podielom fyzickej alebo sezónnej práce. Kým Ukrajinci a Moldavci pracujú primárne v stavebníctve, migranti z Ázie (Vietnam, Čína, India) sa venujú najmä maloobchodu a stravovacím službám, migranti z Balkánu (Kosova, Albánska, Srbska) najčastejšie nelegálne podnikajú.

Nelegálnu migráciu môžeme rozdeliť na nedovolené prekročenie štátnej hranice a neoprávnený pobyt na území Slovenskej republiky

1. Nedovolené prekročenie štátnej hranice do Slovenskej republiky

Rok	2008	2009	2010
Pozemná hranica	987	570	490
Vzdušná hranica	9	7	4

Neoprávnené prekročenie vnútornej hranice SR zahŕňa prípady, kedy štátni príslušníci tretích krajín neoprávnene prekročili alebo sa pokúsili neoprávnene prekročiť vnútornú hranicu, pričom boli zistení útvarmi PZ SR v pôsobnosti ÚHCP MV SR počas vykonávania náhodných kontrol v pohraničných oblastiach alebo na letiskách pre vnútorné linky.

2. Neoprávnený pobyt na území Slovenskej republiky (zistený na území SR a pri hraničnej kontrole)

Rok	2008	2009	2010
Neoprávnený pobyt	1321	1174	961

Neoprávnený pobyt na území SR je, ak sa cudzinec zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s platnou legislatívou, bez ohľadu na skutočnosť, či vstúpil na územie Slovenskej republiky oprávnene (legálne) alebo neoprávnene (nelegálne). Neoprávnený pobyt po legálnom vstupe do tejto skupiny sú zaraďovaní cudzinci, ktorí boli zadržaní vo vnútrozemí z dôvodu neoprávneného pobytu na našom území, ktorí vstúpili (resp.

mohli vstúpiť) do Schengenského priestoru legálne, ale v čase zistenia sa nachádzali na našom území neoprávnené (prekročenie doby stanovenej vo víze, v povolení na pobyt, vykonávanie nelegálnej práce). Obvykle ide o cudzincov, ktorí sa na našom území zdržiavajú dlhodobejšie, a ktorí majú v cestovných dokladoch udelené vízum alebo povolenie na pobyt SR alebo akéhokoľvek iného členského štátu.

3. Falšovanie a pozmeňovanie cestovných, pobytových a iných dokumentov

Rok	2008	2009	2010
Pozemná hranica	36	99	127
Vzdušná hranica	15	18	12

4. Nelegálna migrácia formou prevádzachstva

Rok	2008	2009	2010
Počet podnetov	58	59	54
Prevedení migranti	1008	2076	1095

Nelegálni migranti zadržaní pri neoprávnenom pobyte vo vnútrozemí po nelegálnom vstupe vo väčšine prípadoch požiadali o azyl, a to buď bezprostredne po zadržaní alebo v Útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov, Ústavoch na výkon väzby alebo Ústave na výkon trestu odňatia slobody. Zo skúseností vieme, že väčšina z nich nemá skutočný záujem o udelenie azylu. Inštitút azylu zneužívajú so zámerom vyhnúť sa yhosteniu z územia SR. Zvyčajne po krátkom pobyte v azylovom zariadení, ak vôbec do neho prídu, toto svojvoľne opustia a pokračujú ďalej v smere do cieľových krajín najčastejšie opäť s asistenciou prevádzachských skupín. Táto skutočnosť zároveň potvrdzuje, že sa jedná najmä o tranzitujúcich migrantov, pre ktorých Slovensko nie je cieľovou krajinou a predstavujú zvýšenú hrozbu skôr pre vyspelé krajiny západnej Európy. Niektorí migranti boli umiestnení do Detského domova pre maloletých bez sprievodu (odovzdaní pracovníkom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny),

Útvarov policajného zaistenia pre cudzincov, Ústavov na výkon väzby a iné. V priamej súvislosti s hospodárskym vývojom vo svete. Možno tvrdiť, že je v príčinnej súvislosti s legálnou migráciou a prejavuje sa s určitým časovým oneskorením. Tento jav je možné sledovať na počte podaných a vyhovených žiadostí o pobyt u určitých štátnych príslušností a následne zvýšeným počtom zadržaných na neoprávnenom pobyte. Bolo zistené, že veľké množstvo cudzincov síce vykonáva na území Slovenskej republiky nelegálnu prácu, ale pre mnohé právne obštrukcie v preukazovaní, nie je možné túto činnosť preukázať základnými útvarmi cudzineckej polície. Z množstva zadržaných cudzincov priamo na staveniskách, v obchodoch pri predaji a pod. je nelegálna práca preukázaná len nepatrnému množstvu (zadržaní cudzinci sú zväčša riešení za iné porušenia zákona o pobyte cudzincov administratívnym vyhostením) a zdanlivo sa preto táto oblasť považuje za akceptovateľnú. Legálna migrácia prináša so sebou ďalšie riziko v podobe latentnej trestnej činnosti na úseku falšovania a pozmeňovania verejných listín, bankových výpisov a iných podporných dokladov. Táto hrozba je avizovaná viacerými štátmi Schengenu a je predpoklad, že sa vo zvýšenej miere bude vyskytovať aj na území Slovenskej republiky. Je zrejmé, že zvyšovanie bezpečnostných prvkov v cestovných dokladoch, povoleniach na pobyt a vízach, vedie k náročnejšiemu vyhotovovaniu falošných dokladov a preto sa stáva pre falšovateľov menej zaujímavým. Z tohto dôvodu je predpoklad, že falšovatelia obrátia svoju pozornosť na falšovanie dokladov potrebných pre udelenie niektorého druhu pobytov a s takýmito dokladmi bude dochádzať k podvodnému získavaniu povolenia na pobyt na území Schengenu. Tento modus operandi bol v minulých rokoch zaznamenaný viacerými krajinami, Slovensko nevynímajúc. Ďalším z možných modusov operandi je možnosť zmeny identity v domovskej krajine a následná zmena cestovného dokladu, čo umožňuje recidívne konanie nielen v oblasti nelegálnej migrácie. Je predpoklad, že túto možnosť budú využívať štátni príslušníci Ukrajiny. Obdobný postup je možné predpokladať u štátnych príslušníkov z krajín blízkeho východu. V týchto krajinách sa podrobnejšia identifikácia osoby nepreferuje a nie sú ojedinelé prípady, keď jedna osoba má viacero

dátumov narodenia. Zneužívanie legálnej migrácie, je v prevažnej miere situované do oblasti nelegálneho zamestnávania, no zároveň je potrebné taktiež upozorniť na zneužívanie inštitútu zlúčenia rodiny. Cudzinci pre tento účel využívajú možnosť uzatvorenia manželstva s občanom Slovenskej republiky a následne získaním trvalého pobytu. Podozrenie z účelového manželstva vzniklo u štátnych príslušníkov Nigérie, Pakistanu, Srbska a Turecka. Odhaľovanie týchto prípadov je však komplikované a nemá silnejšiu oporu v právnych normách Slovenskej republiky. V tých prípadoch, kedy konanie aj začalo, neboli tieto prípady uzatvorené ako účelové manželstvá z dôvodov, že cudzinci vstúpili do konaní o žiadosti o udelenie trvalého pobytu ako manželia občanov Slovenskej republiky a opierali svoje práva o dohovor o základných ľudských právach. Taktiež ostáva problematickou oblasťou preukazovanie účelu, nakoľko sobášne listy sú vydávané osobitou matrikou na základe dokladov vydaných v zahraničí a overenie ich pravosti je komplikované.

Zhodnotenie nelegálnej migrácie na území Slovenskej republiky a možné dopady na obchodovanie s ľuďmi

Za posledných niekoľko rokov evidujeme pokles celkovej nelegálnej migrácie. Obdobie po vstupe Slovenska do Schengenu sa vyznačuje tým, že Slovensko prestáva byť len tranzitnou krajinou, ale pre časť migrantov sa postupne stáva cieľovou krajinou. Zároveň evidujeme zmenu v používaných modus operandi nelegálnej migrácie v prospech zneužívania legálnych spôsobov pre vstup do SR, resp. Schengenu. Tranzitujúci migranti nepredstavujú pre Slovensko priamu hrozbu, lebo ich snahou je v čo najrýchlejšom čase prejsť naše územie a dostať sa do vytipovaných destinácií. Významnú pomoc im poskytujú prevádzачi, ktorí sú medzinárodne prepojení a dobre organizovaní. Celková zaznamenaná nelegálna migrácia na území SR klesá (klesajúci trend pretrváva od roku 2001). Najväčší pokles bol zaznamenaný po vstupe SR do Schengenu. Po vstupe SR do Schengenu sa zmenil pomer základných kategórií nelegálnej migrácie – neoprávnený pobyt tvorí väčší podiel ako nedovolené prekročenie štátnej hranice. V roku 2010 celková zaznamenaná nelegálna

migrácia na území SR medziročne poklesla. Tento pokles sa rovnomerne prejavil vo všetkých podkategóriách nelegálnej migrácie. Celková zaznamenaná nelegálna migrácia na území SR sa vyznačuje sezónnosťou. Okolo prelomu rokov sú zaznamenané nižšie úrovne ako v ostatnom období roka. Táto sezónnosť sa prejavuje hlavne u dvoch najväčších podkategóriách nelegálnej migrácie: neoprávnený pobyt po nelegálnom vstupe a nedovolené prekročenie zelenej hranice. Pre väčšinu migrantov nie je Slovensko cieľovou krajinou. Cieľovými krajinami sú hlavne staré členské krajiny EÚ – Nemecko, Taliansko, Rakúsko ale aj Švajčiarsko. Migranti, pre ktorých je Slovensko cieľovou krajinou, sú prevažne z podkategórie neoprávnenom pobyte po legálnom vstupe (overstayeri).

Zrušením hraničných kontrol, ktoré boli účinným filtrom sa otvorili hranice od Atlantického oceánu až po Baltické more. Je to obrovské územie, ktoré poskytuje organizovanému zločinu možnosť realizácie v rôznych oblastiach ich pôsobenia no najmä možnosťou, premiestňovania, ľudí využívaných na „otrockú prácu“ a aj technológií z jednej krajiny EÚ do druhej.

Z uvedených prehľadov nie je možné presne určiť, či osoby, ktoré sa neoprávnene zdržiavajú na území Slovenskej republiky, alebo neoprávnene prekročili štátnu hranicu, sú obeťami obchodovania s ľuďmi. Tak isto nie je možné na základe relevantných informácií potvrdiť, alebo vyvrátiť predpoklad zvýšenia, alebo zníženia podielu obchodovania s ľuďmi, po vstupe Slovenskej republiky do Schengenského priestoru. Nakoľko neexistuje žiadna štatistika venujúca sa problematike obchodovania s ľuďmi, ktorí neoprávnene prekročili štátnu hranicu, alebo sa neoprávnene zdržiavajú na území Slovenskej republiky, na základe, ktorej by sa dala vykonať komparácia relevantných údajov.

Čiastočnú elimináciu obchodovania s ľuďmi, ktorí prekračujú štátnu hranicu vidíme v preškolení policajtov, ktorí vykonávajú hraničnú kontrolu, v identifikovaní možných obetí obchodovania s ľuďmi a následnej pomoci pre tieto obeť.

Literatúra

1. J. Dworzecki, *Policja w Polsce. Wybrane zagadnienia*, Oficyna Drukarska Z. Spyra, Kraków 2011.
2. C. Kostík, a kol. *Prognóza vývoja kriminality kriminality v Slovenskej republike do roku 2010*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2007, ISBN 978-80-805442-3-2.
3. P. Soukop a kol., *Analýza registrovaných útokov na policajtov*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2007, ISBN 978-80-805441-2-6.
4. P. Soukop, *Formy obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce*, Akadémia PZ., Bratislava 2010, Výsk. 158, Prír. č. 34/2011.
5. S. Šišulák a kol., *Prognóza vývoja trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Bratislava 2008, ISBN 978-80-805445-8-4.
6. Projekt vedeckovýskumnej úlohy: *Prognóza páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi s prihliadnutím na vstup SR do Schengenu*, Bratislava: Akadémia PZ. 2008, Výsk. 137.

Recenzent – Reviewer:

doc. Samuel Uhrin – profesor Akademii Policajneho Zboru w Bratysławie.